

Svoboda v Kristu (Ga 5,1–15)

Texty na tento týden

Ga 5,1–15; 1K 6,20; Ř 8,1; Žd 2,14.15; Ř 8,4; 13,8

Základní verš

„Vy jste byli povoláni ke svobodě, bratří. Jen nemějte svobodu za příležitost k prosazování sebe, ale služte v lásce jedni druhým.“ (Ga 5,13)

V Ga 2,4.5 se Pavel stručně zmínil o tom, jak důležité je chránit svobodu, kterou máme v Ježíši Kristu. Pavel mluví o svobodě poměrně často. Co má pod tímto pojmem na mysli? Co tato svoboda zahrnuje? Má nějaké hranice? Jak souvisí svoboda v Kristu se zákonem?

Pavel se těmito otázkami zabývá proto, aby varoval Galatské před dvěma nebezpečími. Tím prvním je zákonictví. Pavlovi odpůrci v Galacii se tak moc snažili získat svými skutky Boží přízeň, že zapomněli na osvobozující charakter Kristova díla. Zapomněli na spasení, které již měli v Kristu prostřednictvím víry. Druhou hrozbou bylo zneužití Kristem darované svobody k nevázanému způsobu života. Zastánci tohoto názoru mylně předpokládali, že svoboda je v rozporu se zákonem.

Zákonictví i nevázanost jsou v protikladu ke svobodě. Obojí totiž drží člověka v otroctví. Pavel vyzývá Galatské, aby stáli pevně ve skutečné svobodě, která je jejich právoplatným vlastnictvím v Kristu.

Jsme svobodní! (Ga 5,1)

K té svobodě nás Kristus osvobodil. Stůjte tedy pevně a nenechte se opět podrobit pod jeho otroctví. (Ga 5,1; ČSP)

Osobní studium

Jako když dá velitel vojákům příkaz, aby se seřadili do boje, přikazuje Pavel Galatským, aby se nevzdali své svobody v Kristu (Ga 5,1). Rozhodnost a síla Pavlova tónu téměř okamžitě mění jeho slova v čin. Zdá se, že právě to je Pavlovým záměrem. I když je tento verš tematicky spojen s veršem předchozím a následujícím, strohost a chybějící syntaktická návaznost v řečtině naznačují, že Pavel chce, aby tento verš vynikl jako obrovský „reklamní poutač“. Svoboda v Kristu je stručným shrnutím celé Pavlovy argumentace. Galatští byli v nebezpečí, že o ni přijdou.

Přečti si text Ga 3,13. Jakou metaforu (symbol) používá Pavel v tomto verši k vyjádření toho, co pro nás Kristus vykonal? Které aspekty Kristova díla zdůrazňuje tato metafora?

Pavlova slova o tom, že Kristus nás „osvobodil, abychom byli svobodní“ (Ga 5,1), mohou naznačovat, že Pavel myslí na další metaforu. Formulace této věty se podobá vyjádření, které se používalo při slavnostním osvobození (propuštění na svobodu) otroků. Mimo židovství otroci obvykle neměli žádná zákonem garantovaná práva, a proto bylo nabytí svobody považováno za zázrak a připisovalo se nadpřirozené bytosti – božstvu. Otrok, i když už byl v podstatě svobodný, podle zákona patřil takovému božstvu. V praxi však byl tento proces jen iluzí. Byl to totiž sám otrok, kdo dal peníze za svou svobodu do chrámové pokladnice.

Zamyslete se například nad výrokem, který se našel na jednom z téměř tisíce nápisů objevených v chrámu Apolóna v Delfách. Jeho vznik se datuje do období mezi lety 201 před Kr. a 100 po Kr.: „Zdarma koupil Pýtijský Apolón od Sosiba z Amfissy otrokyni, jejíž jméno je Nikaia ... Tuto koupí však provedla Nikaia, aby prostřednictvím Apolóna získala svobodu.“ (Witherington III, Ben, *Grace in Galatia*; Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1998, str. 340)

Tento výrok se velmi podobá Pavlově terminologii, ale je tam zásadní rozdíl. V Pavlově metafoře se nemluví o žádné iluzi. Kupní cenu jsme nezaplatili my (1K 6,20; 7,23). Tato cena byla pro nás nedostupná. Byli jsme bezmocní a sami jsme se nemohli zachránit. Ježíš však udělal pro nás to, co jsme my sami udělat nemohli. Zaplatil trest za naše hříchy, a tak nás osvobodil od odsouzení.

Aplikace

Zamysli se nad svým pohledem na víru. Měl jsi pocit, že by ses mohl zachránit sám? Od čeho všeho tě Ježíš zachránil? Pro jakou budoucnost tě vysvobodil? Jak se může projevit tvá vděčnost Kristu?

Podstata křesťanské svobody (Ga 5,1)

K té svobodě nás Kristus osvobodil. Stůjte tedy pevně a nenechte se opět podrobit pod jeho otroctví. (Ga 5,1; ČSP)

Osobní studium

Příkaz stát pevně ve svobodě Pavel nedává izolovaně. Předchází mu důležité konstatování: „Kristus nás osvobodil“ (Ga 5,1). Proč máme jako křesťané stát pevně ve své svobodě? Protože nás už Kristus vysvobodil. Naše svoboda je důsledkem toho, co pro nás Kristus již vykonal na kříži.

Tento model – konstatování, po kterém následuje napomenutí – je pro Pavlovy listy typický (1K 6,20; 10,13.14 a Ko 2,6). V Listu Římanům v 6. kapitole uvádí Pavel několik vypovídajících výroků o našem stavu v Kristu: „Byli jsme tedy křtem spolu s ním pohřbeni ve smrt“ (v. 4); „Víme přece, že naše staré já bylo ukřižováno s ním“ (v. 6; B21); „Vždyť ten, kdo zemřel, je vysvobozen z moci hříchu“ (v. 7). Na základě těchto skutečností pak přechází k imperativu (rozkazu, napomenutí): „Nechť tedy hřích neovládá vaše smrtelné tělo“ (Ř 6,12). Pavel vlastně říká: Budte tím, čím už jste v Kristu. Morální život podle evangelia není břemenem. Nesnažíme se chovat správně, abychom se stali Božími dětmi. Naše motivace žít podle Božího zákona je dána vědomím, že už jsme Božími dětmi.

Přečti si texty Ř 6,14.18; 8,1; Ga 4,3.8; 5,1 a Žd 2,14.15. Od čeho nás Kristus podle těchto veršů osvobodil?

Pavel charakterizuje křesťanský život atributem „svoboda“ mnohem častěji než jiní autoři Nového zákona. Slovo „svoboda“ a od něj odvozená slova se vyskytují v Pavlových listech 28krát a jen 13krát na jiných místech Nového zákona.

Co má Pavel na mysli pod pojmem „svoboda“? Za prvé, není to jen nějaký abstraktní pojem. Není to politická a ekonomická svoboda ani svoboda žít tak, jak se nám líbí. Naopak, je to svoboda, která je založena na našem vztahu k Ježíši Kristu. Souvislosti naznačují, že Pavel mluví o svobodě od otroctví a od-suzuje křesťanství ovládané zákonem. Naše svoboda však zahrnuje mnohem více – svobodu od hříchu a od věčné smrti.

„Bez Ježíše Krista je lidská existence charakterizována jako otroctví – otroctví zákonu, otroctví zlu, které ovládá tento svět, otroctví hříchu, otroctví tělu a otroctví satanovi. Bůh poslal svého Syna na tento svět, aby zničil panství těchto otrokářů.“ (George Timothy, *Galatians*, str. 354)

Aplikace

Co tě v životě zotročuje? Proč tomu tak je? Co můžeš pro své osvobození udělat? Kdo z tvého okolí ti s tím může pomoci? Nauč se zpaměti text Ga 5,1 a pros Boha, aby se svoboda, kterou máš v Kristu, stala ve tvém životě skutečností.

Nebezpečné důsledky zákonictví (Ga 5,2–12)

²Hle, já, Pavel, vám pravím, že dáváte-li se obřezávat, Kristus vám nic neprospěje. ³A znova dosvědčuji každému člověku, který se dává obřezat, že je povinen zachovat celý zákon. ⁴Zbavili jste se Krista, vy, kteří hledáte ospravedlnění v Zákoně; vypadli jste z milosti. ⁵Neboť my v Duchu na základě víry očekáváme naději spravedlnosti. ⁶Neboť v Kristu Ježíši nic neznamená obřízka ani neobřízka, ale víra působící skrze lásku. ¹²Ti, kdo vás znepokojují obřízkou, ať se třeba i vyklestí. (Ga 5,2–6.12; ČSP)

Osobní studium

Způsob, jakým Pavel začíná text v Ga 5,2–12, naznačuje, že jeho následující myšlenky budou důležité. Slovo „hle“ uvedené v originále bychom mohli přeložit i jako „poslouchejte!“ nebo „dávejte pozor!“, vždyť „já, Pavel, vám říkám...“. Pavel si nezahrává. Použitím slova „hle“ nejen vyzývá své čtenáře, aby mu věnovali plnou pozornost, ale dokonce připomíná svou autoritu apoštola. Chce, aby si Galatští uvědomili, jaké nebezpečné důsledky by mělo jejich rozhodnutí přikázat pohanům obřízku jako podmínku spasení.

Přečti si text Ga 5,2–12. Před čím vším Pavel varuje v souvislosti s obřízkou? Jak jeho slovům rozumíš? Které důsledky považuješ za nejnebezpečnější?

Pavel uvádí v souvislosti s obřízkou tři zásadní námitky.

Prvním důsledkem snahy získat si Boží přízeň podřízením se obřízce je, že to člověka zavazuje dodržovat celý zákon. Pavlův způsob vyjadřování v 2. a 3. verši obsahuje zajímavou slovní hříčku. Říká, že Kristus jim nic neprospěje (*ófeléseí*); spíše budou dlužníky (*ofeiletés*) zákona. Pokud člověk chce žít podle zákona, nemůže si vybírat příkazy, kterými se bude řídit, a kterými ne.

Za druhé, budou „odloučení“ od Krista. Snaha získat ospravedlnění vlastními skutky znamená zavrhnout Boží způsob ospravedlnění v Kristu. „Nemůžete zastávat oba způsoby. Nelze přijmout Krista a tím vyjádřit, že se nemůžete zachránit sami, a pak přijmout obřízku a tím tvrdit, že můžete.“ (Stott, John R. W., *The Message of Galatians*. Leicester, England: InterVarsity, 1968, str. 133)

Pavlova třetí námitka říká, že obřízka brání duchovnímu růstu. Pavel uvádí příklad běžce, jehož postup k cílové čáře byl úmyslně ztěžován. Slovo přeložené jako „překážet“ (BK) nebo „zabránit“ (v. 7) se používalo ve vojenské oblasti ve smyslu „zničit cestu, zbořit most nebo položit nepříteli do cesty překážku, a tak mu zabránit v postupu“ (6BC 978).

Podle Pavla obřízka odstraňuje pohoršení kříže. Jak? Poselství o obřízce – jak bylo prezentováno jejími zastánci v prvním století – znamenalo, že se můžeme zachránit sami. To lichotí lidské pýše. Poselství o kříži však uráží lidskou pýchu, protože musíme uznat naši plnou závislost na Kristu.

Pavel je tak rozhořčený na tyto lidi pro jejich trvání na obřízce, že říká, aby se její zastánci dali rovnou vykastrovat (v. 12). Jsou to silná slova! Pavlův tón jasně vyjadřuje jeho postoj k tomuto problému.

Aplikace

Na kterých věcech v oblasti víry a náboženství trváš, přestože jsou v otázce spasení zcela nepodstatné? K jakému jednání (nebo zanedbání povinnosti) nutíš členy své rodiny nebo spoluvěřící? Jak bys mohl dát lidem ve svém okolí pocítit, že jsou svobodnými bytostmi, protože je Kristus osvobodil?

Svoboda není nevázanost (Ga 5,13)

Ano, bratři, byli jste povoláni ke svobodě. Tu svobodu ovšem nemějte za záminku pro svou tělesnost, ale raději si navzájem v lásce pomáhejte. (Ga 5,13; B21)

Osobní studium

Text Ga 5,13 znamená v Listu Galatským důležitý obrat. Dosud se Pavel zcela soustředil na teologický obsah svého poselství. Nyní se však začíná věnovat otázce života a chování křesťana. Jak by měl žít člověk, který není spasen skutky zákona?

Přečti si text Ga 5,13. Jak rozumíš Pavlovým obavám z nepochopení a ze zneužití svobody?

V dnešním textu vidíme, že Pavel chtěl zabránit zneužití svobody. Byl si vědom, že může dojít k zneužití jeho důrazu na milost a svobodu, které mají věřící v Kristu (Ř 3,8; 6,1.2). Problémem nebylo Pavlovo evangelium, ale sklon člověka jednat podle vlastní touhy. Dějiny jsou plné příběhů lidí, měst a národů, jejichž zkaženost a úpadek do morálního chaosu byly přímým důsledkem toho, že se neovládali a dělali si, co se jim zachtělo. Pravděpodobně každý z nás prožil podobné zápasy a selhání. To je důvod, proč Pavel tak jasně vyzývá Ježíšovy následovníky, aby se neoddávali hříšným touhám. V podstatě chce, aby dělali opak – navzájem si sloužili v lásce. Ten, kdo slouží jiným z lásky, ví, že to člověk dokáže dělat jen tehdy, pokud „zemře“ sobě a svému tělu. Ti, kdo se podvolují svému tělu, nepatří k těm, kteří chtějí sloužit jiným. Právě naopak.

Naše svoboda v Kristu není proto jen osvobozením od zotročení tímto světem, ale také výzvou k novému poslání – sloužit druhým z lásky. „Je to příležitost milovat bližního bez zábran, možnost vytvořit lidské společenství založené na vzájemném dávání sebe, ne na touze po moci a postavení.“ (Williams Sam K., *Galatians*. Nashville, TN: Abingdon Press, 1997, str. 145)

Biblické překlady někdy nedokážou vystihnout některé odstíny původního textu. V Ga 5,13 se může například stát, že přehlédneme neočekávanou sílu Pavlových slov. Za prvé, řečtina naznačuje, že láska, která motivuje k takové službě, není jen obyčejnou lidskou láskou. To by bylo nemožné, protože lidská láska je příliš podmíněna. Před slovo láska dává Pavel určitý člen, což v řečtině znamená, že hovoří o „té“ Boží lásce, kterou dostáváme a přijímáme pouze prostřednictvím Ducha (Ř 5,5). Nejvíce nás zřejmě překvapí to, že slovo přeložené jako „sloužit“ v řečtině znamená „otročit“. Naše svoboda neslouží k posílení vlastní nezávislosti, ale umožňuje nám vzájemné „otročení“ založené na Boží lásce.

Aplikace

Ve kterých oblastech svého života nejsilněji vnímáš, že díky odevzdání se Kristu prožíváš svobodu? Pokud máš být k sobě upřímný, kdy tě nabytá svoboda vede k myšlence, že občas zhrěšit či udělat si věci zcela po svém vůbec nevadí. V čem je takové smýšlení nebezpečné?

Láska – podstata celého zákona (Ga 5,14.15)

¹⁴Vždyť celý zákon se dá shrnout do jediné věty: Měj rád svého bližního jako sám sebe. ¹⁵Jestliže se místo toho jen koušete a žerete, dejte pozor, abyste se navzájem nesežrali. ¹⁶Chci tím říci: Jednejte podle rady Božího Ducha, pak si vás nepodmaní vaše sobecké touhy. (Ga 5,14–16; SNC)

Osobní studium

Jak rozumíš Pavlovým slovům, že člověk spoléhající se na zákon „je povinen zachovávat celý zákon“ (Ga 5,3)? Jak těmto slovům rozumíš v kontextu jeho slov, že „celý zákon je shrnut v jednom slově: Milovati budeš bližního svého...“ (Ga 5,14; ČEP)? Porovnej texty Ř 10,5; Ga 3,10.12 a 5,3 s texty Ř 8,4; 13,8 a Ga 5,14.

Mnozí vidí kontrast mezi Pavlovou zmínkou o povinnosti zachovávat celý zákon a jeho pozitivním tvrzením o naplnění celého zákona a považují to za paradoxní. Pavel však záměrně používá různé pohledy, aby zřetelně odlišil dva přístupy k životu křesťana ve vztahu k zákonu. Je například důležité všimnout si, že když Pavel mluví pozitivně o dodržování zákona, nikdy nemluví o „skutcích zákona“. Tento výraz si nechává výhradně na zavádějící chování těch, kteří žijí „pod zákonem“ a snaží se získat Boží přijetí děláním toho, co vyžaduje zákon.

To samozřejmě neznamená, že by si lidé, kteří našli v Kristu spasení, dělali, co chtějí. To by bylo naproste nepochopení svobody, kterou v Kristu máme. Verš Ga 5,14 říká, že v jediném příkazu „Milovati budeš bližního svého...“ je „shrnut“ celý zákon. V řečtině je na tomto místě použito sloveso *pléroó*, které doslova znamená „naplnit“. Stejné sloveso se nachází i v Ježíšově výroku: „Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit Zákon nebo Proroky; nepřišel jsem zrušit, nýbrž *naplnit*“ (Mt 5,17). Ježíšova poslušnost se projevovala naplňováním zákona. Pavel v Listu Galatským vlastně říká, že život křesťana je mnohem více než jen poslušnost projevující se navenek zachováváním zákona, respektive konáním skutků zákona. Pavlovi jde o *naplnění* zákona. To je přesně to, co říká Ježíš v tvrzení, že svým životem a učením přišel „naplnit“ zákon (Mt 5,17). V křesťanském pojetí zákona tedy nejde o jeho zrušení ani o jeho omezení jen na lásku k bližnímu. Jde o takový způsob života, jehož prostřednictvím mohou věřící prožívat pravý význam a smysl celého zákona!

Přečti si texty Lv 19,18; Mk 12,31.33; Mt 19,19; Ř 13,9 a Jk 2,8. V čem podle Pavla spočívá skutečný, úplný smysl zákona?

Text Lv 19,18 používá Pavel ne jako pouhý starozákonní citát, ale jako Ježíšova slova potvrzující podstatu zákona. Ježíš však nebyl jediný židovský učitel, který považoval text z Lv 19,18 za souhrn celého zákona. Rabbi Hillel, který žil asi generaci před Ježíšem, řekl: „To, co považuješ za nenáviděníhodné, nedělej ani svému bližnímu. To je celá Tóra, ostatní je jen vysvětlení.“ Ježíšův pohled byl však radikálně odlišný. Ježíš říká: „Jak byste chtěli, aby lidé jednali s vámi, tak vy jednejte s nimi; v tom je celý Zákon i Proroci“ (Mt 7,12). Nejenže je Ježíšův výrok pozitivně formulován, ale vyjadřuje i to, že láska a zákon nejsou dvě neslučitelné věci. Zákon bez lásky je prázdný a studený; láska bez zákona nemá správný směr.

Aplikace

Co je snadnější: milovat druhé, nebo prostě poslouchat Desatero? Proč? Poděl se o svou odpověď ve vaší skupince.

Podněty k zamyšlení

„Skutečná víra je vždy inspirována láskou. Pohled na Golgotu tě nemá uklidnit, když jsi nesplnil svou povinnost, ani uspat, ale probudit v tobě víru v Ježíše, která bude působit a očišťovat duši od bahna sobectví. Když se vírou chytíme Krista, naše dílo právě začalo. Každý člověk má špatné a hříšné zvyky, nad kterými musí zvítězit. Každý člověk má bojovat boj víry. Pokud člověk následuje Krista, nemůže být krutý a bezcitný. Nemůže mít drsné řeči. Nemůže se chvástat a být ješitný. Nemůže být panovačný ani používat tvrdá slova, zavrňovat a odsuzovat. Úsilí lásky pramení z díla víry. Biblické náboženství znamená vytrvalou práci. ‚Tak ať svítí vaše světlo před lidmi, aby viděli vaše dobré skutky a vzdali slávu našemu Otci v nebesích.‘ ‚S bázňí a chvěním uvádějte ve skutek své spasení. Neboť je to Bůh, který ve vás působí, že chcete a činíte, co se mu líbí.‘ Máme být horliví a vytrvalí v konání dobrých skutků. Pravý svědek říká: ‚Vím o tvých skutcích.‘ I když je pravda, že naše usilovná práce nám nezajistí spasení, pravda je i to, že víra, která nás sjednocuje s Kristem, pohne člověka k aktivitě.“ (MS 16, 1890; 6BC 1111)

Otázky k rozhovoru

- 1. Vraťte se k poslední otázce v části na čtvrték. Co je pro většinu lidí lehčí a proč? Na které důležité věci vaše odpovědi poukazují v souvislosti s tím, co znamená naplnit zákon?**
- 2. Pavel říká, že víra „je činná prostřednictvím lásky“. Jak rozumíte těmto slovům?**
- 3. Přemýšlejte o tom, že svobodu v Kristu může někdo zneužít na oddávání se hříchu. Proč se to může velmi snadno stát? Když lidé takto uvažují, do jaké pasti se mohou chytit? (Viz 1J 3,8.)**

Shrnutí

Svoboda je jedno z Pavlových oblíbených slov, kterými definuje evangelium. V tomto slově je zahrnuto, co pro nás Kristus udělal, aby nás vysvobodil z otroctví tohoto světa, a také povolání žít křesťanským životem. Musíme si však dávat pozor, aby se naše svoboda nestala záminkou pro zákonictví nebo nevázanost. Kristus nás neosvobodil, abychom sloužili sami sobě, ale abychom mohli dát svůj život do služby bližním.